

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 106 (1993)

Artikel: Consolidar e cuntinuar
Autor: Pult, Chasper
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-235860>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 23.08.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Consolidar e cuntinuar

da Chasper Pult, parsura LR

Rumantsch grischun

Il cumenzament da la nova perioda d'uffizi e da l'onn da lavur 1992 è stà bullà d'ina petiziun cunter il diever dal rumantsch grischun sin plaun federal. Igl è evident che l'offerta d'ina varianta standardisada per tut la Rumantschia po svegliar malsegirezzas ed irritaziuns, cunquai ch'il rumantsch grischun è concepì per diever passiv e na vegn betg instruì. La mancanza d'infurmaziun d'ina part da la populaziun rumantscha areguard l'adiever dal rumantsch grischun vegn ad avair contribuì a la skeptica exprimida tras la petiziun.

Las consequenzas èn stadas negativas. Cun auzar ina confruntaziun interrumantscha sin livel federal è ida a perder blera bainvulentscha envers la Rumantschia. Questa apparenta dispita ha pudì servir sco alibi per marginalisar u perfin per betg pli considerar la lingua rumantscha. Las incumbensas per translaziuns - e cunquai er las entradas per la Lia rumantscha - èn sa diminuidas considerablamain. Cunquai che la gronda part da las suttascripziuns èn vegnidas ramassadas en la part sura da la Surselva è quella regiun vegnida bullada malgistamain sco conservativa e sco factur d'impediment per in'unitad rumantscha. Ma er en la Cadi datti bleras vuschs ch'enclegian fitg bain la necessitat d'ina furma rumantscha che garantescha la preschientscha da nossa lingua en uschè bleras occasiuns sco pussaivel.

Positiv per la LR è stada questa confruntaziun perquai ch'ella ha stimulà a trair bilantsch sur da 10 onns rumantsch grischun. En in'occurrenza da giubileum ed en la decisiun da la radunanza da delegadAs da prolongar las directivas areguard il diever dal rumantsch grischun èn sa mussads dus aspects essenzials:

- Tut ils organs da la Lia rumantscha resguardan il rumantsch grischun sco in element essenzial per garantir er en avegnir ch'il rumantsch possia sa mantegnair sper il tudestg.

- La furma linguistica dal rumantsch grischun è consolidada e porscha in instrument che po vegnir duvrà en tuttas domenas dal mintgadi e che mintga Rumantscha e mintga Rumantsch chapescha.

Quai che fa basegn er u surtut en l'avegnir è in'infurmaziun cumplettà e cuntuanta areguard il rumantsch grischun. La Lia rumantscha spetga era che chantun e confederaziun s'exprimian en questa dumonda, considerond lur obligaziun da resguardar nossa lingua naziunala uschè ferm sco ella merita quai. Ina bun'ensaina è stà il fatg ch'il medem mument che la petiziun è vegnid'inoltrada han ils giuvens rumantschs procurà en

atgn'iniziativa ch'il cudesch da prevenziun cunter il SIDA/AIDS "Jo" è vegnì publitgà en ina versiun rumantscha, natiralmain en rumantsch grischun!

La gasetta dal di

Suenter onns ed onns da discussiuns preparatoricas e lavurs da concepziun ha la LR tratg ina decisiun prest istorica. Realisond il fatg ch'in'organisaziun culturala na po betg surpigliar la funcziun d'editura d'ina gasetta quotidiana ha la radunanza da delegadAs extraordinaria decidì da surdar quest pensum ad in'uniun independenta ch'è vegnida fundada pauc temp suenter, la PRO SVIZRA RUMANTSCHA. Il fatg che l'antierur president da la Lia rumantscha è sa mess a disposiziun da presidiar quest'organisaziun mussa che la pretensiun da la Rumantschia d'avair sper il radio e la televisiun rumantscha era in organ scrit quotidian vegnia mantegnida cun persvasiun e che la LR possia seguir e sustegnair vinavant quest project en il rom da sias pussaivladads. Ils engraziaments da la LR van a Toni Cantieni, al mainaproject Giusep Capaul ed a la cumissiun accumpagnanta ensemble cun buns giavischs per in'activitat fritgaivla da la PRO SVIZRA RUMANTSCHA. Be ina gasetta unica po garantir l'existenza da la pressa rumantscha era per il proxim tschientaner.

Activitads en autres domenas

Sper ils dus chavazzins menziunads, che vegnivan illuminads dals reflecturs sin il palc da lavur da la LR, han bleras autres activitads caracterisà l'onn 1992. En la lavur culturala èn vegnids examinads l'engaschament e la prestaziun dals collavuraturs regiunals. Per sustegnair e stimular lur impurtant'activitat d'animaziun è il reglament vegnì revidì. Cun definir en moda clera las cumpetenças e cunzunt cun stgaffir ina cumissiun ch'accumpogna la lavur activamain avessan da vegnir dads novs impuls.

Per augmentar la spierta e la vendita da publicaziuns rumantschas è vegnì avrì ina libraria rumantscha cun il num suggestiv "IL PALANTIN", che vegn manada independentamain da la Lia rumantscha.

En la lavur politica èn da menziunar ils numerus contacts sin champ federal, oravant tut en vista a la revisiun da l'art. 116 CF, e quels sin champ chantunal. Ad in'occurrenza d'infurmaziun ha la LR gì l'occasiun d'infurmari l'entir grond cusegl areguard sias activitads, quai che s'è verifitgà sco ina necessitat per stgaffir enclegentscha e per evitar malchapientschas. Cun il departament da cultura èn ils contacts regulars e caracterisads da respect vicendaivel. Ils contacts cun la regenza en general ston dentant vegnir approfundids, uschia che tut ils gremis politics enclegian che la LR fa

in'impurtanta laver culturala e linguistica che tschertga da cumplettaar las obligaziuns ch'il chantun Grischun triling ha e sto surprender. Cunzunt dumondas da finanziaziun en temps economicamain difficils ston vegnir discutadas cuminaivlamain. Grazia a l'engaschament da la LR, dal chantun Grischun e da l'uffizi federal da cultura èsi stà pussaivel da reducir la contribuziun federala be per 5 % enstagl ils 10 % projectads. Quai ha possibilità da preschentar in preventiv pli u main equilibrà senza che la LR haja già da restrenscher considerablamain ses program da laver minimal. Per l'avegnir ston però vegnidas tschertgadas soluziuns che garanteschan la cunituitad da las activitads senza spadas da Damocles.

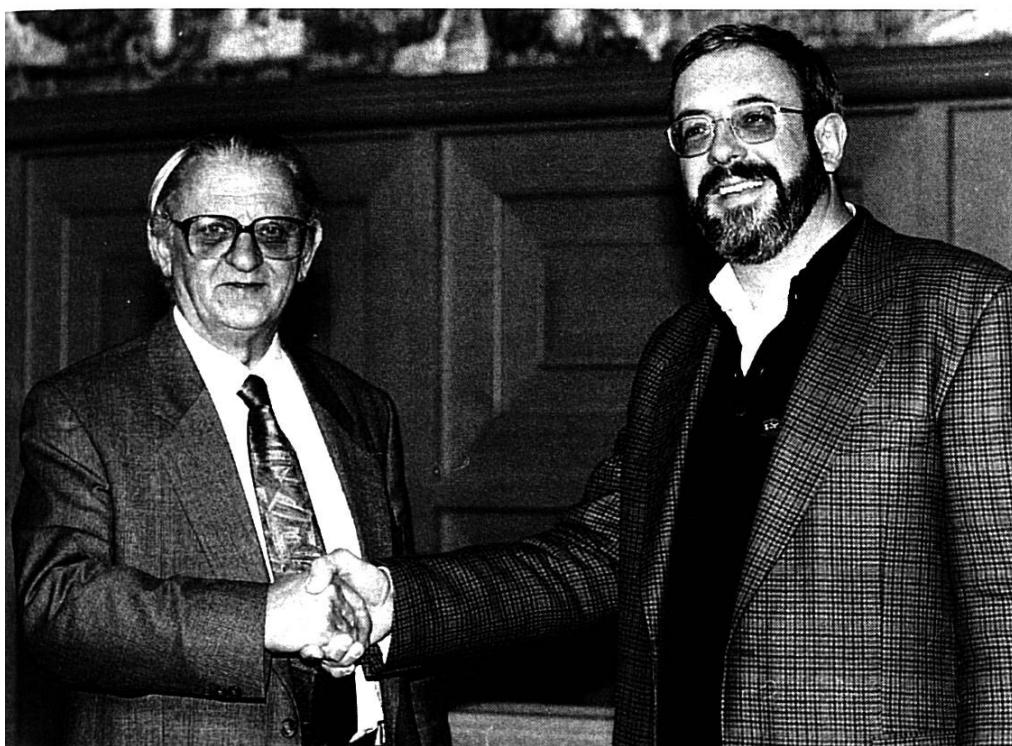

Foto: de Jong

**Toni Cantieni
(sanester) surdat ses
uffizi sco president da
la LR a Chasper Pult**

l'autr'instituziun ed includa era las numerusas persunas che s'engaschan individualmain per il rumantsch.

A la suprastanza vuless jau engraziar per la bun'atmosfera da laver che stat sut l'ensaina da retschertga da cumpromiss senz'evitar confruntaziuns constructivas.

Surtut vuless jau engraziar a Bernard Cathomas ed a tuttas collavuraturas e tuts collavuratur per l'excellenta laver prestada e per la buna collavuraziun. Durant l'onn da gestiun avain nus già da prender cumià da Georges Darms ch'era il responsabel dal post da linguatg dapi 10 onns. L'engaschament cumpetent e persvasiv ha caracterisà ses temp da laver ed

Engraziament

Ils organs da la LR e las ununs affiliadas prestan gronda e buna laver, caracterisada da perseveranza ed engaschament idealistic. La fidanza demussada è stimulaziun per la suprastanza da cunituar sin las vias enchaminadas. L'engraziament va a tuttas persunas organisadas en ina u

ils resultats dattan perditga visibla. En pli ans banduna Linus Berther ch'ha manà conscienuisamain il post d'ediziuns. En num da tut ils organs da la Lia rumantscha vuless jau engraziar per la laver prestada. Cun dunna Anna-Alice Dazzi Gross sco nova manadra dal post da rumantsch grischun po vegnir garantida ina cuntuaziun optimala. Il post d'ediziuns resta vacant, tanter auter era ord motivs da restricziuns finanzialas.

Per finir ma statti a cor da constatar ch'jau hai ma pudì persvader cuntuadament da l'auta professiunalitat che regna en il secretariat da la Lia rumantscha. Igl è in plaschair da pudair s'engaschar per nossa Ruman-tschia sut questas premissas. Quai dat era las energias necessarias per supperar muments difficults e per pudair sentir e vesair adina puspè bunas perspectivas per nossa laver en avegnir.